

Svar

heilbrigðisráðherra við fyrirspurn frá Svandísi Svavarsdóttur um greiðsluþátttöku og biðtíma eftir aðgerðum í heilbrigðiskerfinu.

1. *Hversu hátt hlutfall af heildarkostnaði við rekstur heilbrigðiskerfisins greiddu notendur heilbrigðisþjónustu árin 2013, 2014 og 2015 og hversu hátt var hlutfallið af vergri landsframleiðslu?*

Samkvæmt tölum frá Hagstofu Íslands greiddu heimilin 17,8% af heilbrigðisútgjöldum ársins 2013. Hlutfallið minnkaði í 17,5% á árinu 2014 og 16,7 á árinu 2015.

2. *Hver voru sambærileg hlutföll annars staðar á Norðurlöndum og í ríkjum Evrópu-sambandsins umrædd ár og hversu hátt hlutfall af vergri landsframleiðslu í þessum löndum rann til heilbrigðismála?*

Upplýsingar um hlutfall notenda af kostnaði við rekstur heilbrigðiskerfisins á Norðurlöndum og ríkjum Evrópusambandsins á árinu 2013 má sjá í töflu 1. Í töflu 2 má sjá hlutfall heilbrigðisútgjalda af vergri landsframleiðslu. Tölurnar eru fengnar úr gagnagrunni OECD (OECD Health Statistics 2015) en tölur fyrir árin 2014 og 2015 liggja ekki fyrir.

Tafla 1. Hlutfall heimilanna af útgjöldum til heilbrigðismála.

	Ísland	Danmörk	Finland	Noregur	Svíþjóð	Austurríki	Belgía	Bretland	Eistland	Frakkland	Grikkland	Holland	Írland*	Ítalía	Lettland	Litháen	Lúxemborg*	Portúgal	Pólland	Slóvakía	Slóvenía	Spánn	Tékkland	Ungverjaland	Þýskaland
Útgjöld heimilanna, % af heildarútgjöldum til heilbrigðismála	17,8	13,7	19,3	14,6	14,8	17,4	17,9	9,5	21,8	6,7	30,7	5,3	16,9	21,7	38,5	32,5	11,6	27,2	23,6	23,3	12,6	23,8	14,7	28,1	13,5

*Nýjustu tölur eru frá árinu 2012.

Tafla 2. Heilbrigðisútgjöld sem hlutfall af vergri landsframleiðslu.

	Ísland	Danmörk	Finland	Noregur	Svíþjóð	Austurríki	Belgía	Bretland	Eistland	Frakkland	Grikkland	Holland	Írland*	Ítalía	Lettland	Litháen	Lúxemborg*	Portúgal	Pólland	Slóvakía	Slóvenía	Spánn	Tékkland	Ungverjaland	Þýskaland
Heilbrigðisútgjöld, % af VLF	8,7	10,4	8,6	8,9	11,0	10,1	10,2	8,5	6,0	10,9	9,2	11,1	8,1	8,8	5,3	6,1	6,6	9,1	6,4	7,6	8,7	8,8	7,1	7,4	11,0

*Nýjustu tölur eru frá árinu 2012.

3. Hvaða þættir vega þyngst af því sem almenningur greiðir fyrir í heilbrigðiskerfinu og hvernig er skiptingin á milli þeirra fimm þátta sem mest er greitt fyrir?

Upplýsingar um greiðsluþátttöku almennings í heilbrigðiskerfinu byggjast á COICOP-flokkunarkerfinu (classification of individual consumption by purpose) og má finna á vef Hagstofu Íslands. Þar kemur fram að 55% útgjalda einkaaðila (þar af vega heimilin um 92%) vegna heilbrigðisþjónustu var vegna ferliþjónustu, þ.e. þjónustu tannlækna (28%), heilsugæslu og sérfræðilæknaþjónustu (16%) og hjálfun (10%). Um 42% útgjalda einkaaðila til heilbrigðismála var varið í lækningavörur og hjálpartæki, 26% í lyf og 16% í hjálpartæki. Greiðslur einkaaðila vegna sjúkrahúsþjónustu námu 2% af útgjöldum þeirra vegna heilbrigðismála.

Tafla 3. Heilbrigðisútgjöld einkaaðila 2015.

	Í millj. kr.	Innbyrðis hlutdeild
1 Lækningavörur og hjálpartæki	14.634	42,0%
<i>Lyf</i>	8.941	25,7%
<i>Hjálpartæki</i>	5.694	16,3%
2 Þjónusta við ferilsjúklinga	19.165	55,0%
<i>Heilsugæsla og sérfræðiþjónusta</i>	5.689	16,3%
<i>Tannlækningar</i>	9.837	28,2%
<i>Sjúkraþjálfun, iðjuþjálfun og fleira</i>	3.639	10,4%
3 Sjúkrahúsþjónusta	795	2,3%
5 Heilbrigðismál, ótalin annars staðar	266	0,8%

4. Hver er stefna stjórnvalda varðandi greiðsluþátttöku almennings í heilbrigðiskerfinu? Er stefnt að því að hún standi í stað, dragist saman eða aukist? Ef áform eru um að breyta hlutdeild almennings í heilbrigðiskostnaði, hvernig er þá fyrirhugað að gera það?

Í velferðarráðuneytinu hefur verið unnið að því að gera breytingar á greiðsluþáttökukerfum í heilbrigðisþjónustunni með það að meginmarkmiði að tryggja sjúklinga betur en verið hefur í langan tíma fyrir háum heilbrigðiskostnaði. Sérstaklega er horft til þess að verja barnafjölskyldur og notendur sem þurfa á mikilli þjónustu að halda og greiða háar fjárhæðir í núverandi kerfi.

Helstu breytingar eru:

- Sett verður hámark á greiðslur einstaklinga fyrir heilbrigðisþjónustu.
- Mismunandi greiðslukerfi fyrir þjónustu heilsugæslu, sjúkrahúsa og sjálfstætt starfandi heilbrigðisstarfsmanna og rannsóknir, geisla- og myndgreiningar sett í eitt kerfi með einu hámarki (áður hátt í 40 mismunandi kerfi með mismunandi afsláttarfyrirkomulagi).
- Aldraðir, öryrkjar og börn greiða 2/3 af kostnaði almennra (18–66 ára).
- Börn geta fengið ókeypis þjónustu með tilvísun frá heimilislækni eða heilsugæslu.
- Innheimta gjalda tekur mið af greiðslusögu í gegnum afsláttarstofn.
- Innheimta gjalda fyrir sérfræðiþjónustu verður einfölduð.

Stefna ríkisstjórnarinnar hefur verið að draga úr kostnaðarþátttöku almennings í heilbrigðiskerfinu. Svo sem sjá má á eftirfarandi töflu hefur kostnaðarhlutdeild heimilanna í heildarútgjöldum til heilbrigðismála verið að lækka hægt og bitandi síðustu ár.

Tafla 4. Heildarútgjöld til heilbrigðismála 1998–2015 (Hagtiðindi, mars 2015).

	Alls, millj. kr.	Hlutfall af landsframleiðslu			Hlutfall heimila af heild	Heilbrigðis- útgjöld staðvirt ²	Heilbrigðis- útgjöld staðvirt ² á mann
		Hið opinbera	Heimili	Alls			
1998	52.482	7,0	1,7	8,7	19,4	100,0	100,0
1999	60.947	7,8	1,7	9,4	17,6	109,8	108,5
2000	65.076	7,5	1,7	9,3	18,7	110,8	107,9
2001	72.221	7,4	1,7	9,1	18,8	114,1	109,6
2002	82.764	8,1	1,8	9,9	18,1	120,5	114,7
2003	87.303	8,2	1,8	10,1	18,3	122,1	115,6
2004	92.222	7,8	1,8	9,6	18,7	123,6	115,6
2005	97.154	7,5	1,7	9,2	18,6	124,5	115,2
2006	107.214	7,3	1,6	9	18	127,4	114,7
2007	119.388	7,2	1,5	8,8	17,5	133,9	117,8
2008	135.729	7,3	1,5	8,8	17,4	138,2	118,5
2009	144.966	7,5	1,6	9,1	18	133,5	114,5
2010	143.291	7,1	1,7	8,9	19,6	125,3	107,8
2011	147.149	7,0	1,7	8,7	19,4	123,0	105,5
2012	154.171	7,0	1,7	8,7	19,5	122,4	104,5
2013	164.471	7,0	1,7	8,7	19,3	125,6	106,2
2014	176.209	7,1	1,7	8,8	19	129,4	108,2
2015 ¹	191.946	7,1	1,6	8,7	18,2	133,7	110,6

¹ Bráðabirgðatölur.

² Heilbrigðisútgjöld hins opinbera staðvirt með verðvísitölu samneyslunnar en heimilanna með undirvísitölu vísitölu Magnvísitala, 1998=100.

5. Hversu langur var meðalbiðtími eftir tíu algengustu aðgerðunum sem gerðar voru á íslenskum sjúkrahúsum árin 2013–2015 og hve löng var bið þeirra sem biðu lengst?

Embætti landlæknis hefur kallað inn upplýsingar um bið eftir völdum aðgerðum reglulega frá árinu 2007. Frá og með ársbyrjun 2015 hafa auk þessa verið kallaðar inn upplýsingar um meðalbiðtíma þeirra sem fóru í aðgerð undangengna 12 mánuði. Vegna tæknilegra örðugleika hefur einungis Landspítali getað veitt þessar upplýsingar. Kallað var eftir upplýsingum um meðalbiðtíma á árunum 2013 og 2014 frá Landspítala til viðbótar við árið 2015 sem lá fyrir hjá embætti landlæknis. Upplýsingar um meðalbiðtíma í 10 algengustu aðgerðahópunum koma fram í eftirfarandi töflu.

Tafla 5. Meðalbiðtími* eftir aðgerðum á LSH.

	2013	2014	2015
Skurðaðgerðir á augasteini	261	248	262
Hjarta- og/eða kransæðamyndataka (víkkanir meðtaldar)	-	-	-
Gallsteinaaðgerðir	41	57	76
Gerviliðaaðgerðir á mjöðm	153	170	249
Aðgerðir vegna kviðslits	49	68	89
Brjóslosaðgerðir	14	14	15
Valdar aðgerðir á grindarbotnslíffærum kvenna	304	249	285
Brottnám legs	66	84	104
Gerviliðaaðgerðir á hné	270	311	381
Steinbrjótur	-	-	-

Miðast við þá sem fóru í aðgerð á umræddu tímabili.

* Vísað er til miðgildis.

- Tölur eru ekki tiltækar.

Upplýsingar um biðtíma þeirra sem biðu lengst eru ekki áreiðanlegar þar sem þær tölur endurspeglar ekki endilega raunveruleikann heldur stýrast af því að sjúklingur hefur ekki getað þegið boð um aðgerð þegar tími bauðst. Ástæður geta verið af ýmsum toga; önnur veikindi, forkröfum aðgerðar hefur ekki verið mætt, ferðalög eða aðrar persónulegar ástæður. Samkvæmt upplýsingum frá Landspítala hefur ekki verið haldið nægilega vel utan um það að breyta dagsetningu skráningar á biðlista ef sjúklingur óskar sjálfur eftir frestun. Spítalinn telur ekki rétt að gefa slíkar tölur upp þar sem þær geti gefið villandi mynd af stöðunni.